

УДК 338.45

JEL classification codes: JEL L80

Тюленєва Ю.В.

к.е.н., доцент КПП ім. Ігоря Сікорського

Андрієнко М.А.

ХТФ, КПП ім. Ігоря Сікорського

РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ ХІМІЧНОГО КОМПЛЕКСУ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Стаття досліджує місце хімічного комплексу в економіці України. Хімічна промисловість держави є складною структурою, що включає галузі: гірничо-хімічну, основної хімії та органічного синтезу. Дана область є відмінною від інших, можливістю створювати матеріали з новими властивостями, що необхідно у різних сферах промисловості країни. Хімічна індустрія є однією з трьох галузей, які визначають рівень економічного розвитку країни. За роки незалежності нашої держави в хімічному комплексі виникло чимало важливих проблем, які потребують рішення. Розвиток хімічної промисловості України за ринкових відносин значною частиною залежить від екологічних проблем. Ступінь розвитку хімічної промисловості в різних країнах є вагомим свідченням індустріального піднесення і економічної самостійності. Україна має значні та потужні засоби для прогресу хімічної індустрії. Проведено аналіз діяльності підприємств хімічної промисловості. Запропоновано напрямки для подолання виявлених проблем.

Ключові слова: хімічний комплекс; розвиток; хімічна галузь; науково-технічний прогрес.

Постановка проблеми. Хімічна промисловість України – це сукупність галузей, які задовольняють потреби всіх напрямків господарства країни хіміко-технологічними матеріалами та випускає товари масового вжитку. Актуальність теми даної роботи зумовлюється тим, що це одна з найважливіших складових господарства України, яка впливає на науково-технічний прогрес інших галузей, здатна створювати нові матеріали та нові технології масового виробництва, займає вагомую роль у забезпеченні важливих потреб суспільства – у виробництві продовольчих товарів, одягу та медичних препаратів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Хімічна промисловість є однією з галузей, яка визначає ступінь економічного піднесення країни. Продукцію промисловості широко використовують у господарстві країни, тому кількість наукових матеріалів невпинно зростає. До вивчення проблематики зверталися багато вітчизняних вчених, а саме: С.І. Дорогунцов, С.І. Бандур, Б.Ф. Заболоцький, В.М. Жук.

Мета даної роботи. Дослідження причин та факторів, які перешкоджають розвитку хімічної індустрії. Аргументувати поняття «хімічного комплексу», як вагому складову сучасної економіки держави. Виявити можливості, перспективи підвищення рівню розвитку хімічного комплексу.

Виклад основного матеріалу. Хімічна промисловість – це галузь важкої промисловості, до складу якої входить виготовлення мінеральних добрив, пластмас і хімічних композитів, органічних і неорганічних хімікатів, хімікатів для миття та дезінфекції, хімікатів воєнного призначення, синтетичних фарб, та медичних препаратів. Провідне місце у виробництві займають основна хімія і хімія органічного синтезу.

Продукцію виробництва хімічної промисловості застосовують без винятку усі області народного господарства країни, а також займає велику частку у побуті людського життя. Сировиною для хімічної промисловості є кам'яне і буре вугілля, нафта, кам'яна і калійна солі, фосфорити, крейда, вапняки, сірка і деякі інші. Крім того, в хімічній промисловості використовуються відходи чорної та кольорової металургії, харчової та лісопереробної промисловості.

Хімічна галузь України випускає продукцію більш як 120 тис. видів. За останні роки спостерігається приріст виготовлення та експорту хімічних виробів. Різнівиди продукції хімічної промисловості України (азотні і калійні добрива, сірка, синтетичні барвники, сода, бром, титанові білила, окремі продукти органічного синтезу) експортуються в інші країни. В Україні підприємства хімічної індустрії за своїм експортним значенням посідають друге місце (після чорної металургії) в структурі експортного потенціалу державної економіки (8-9% експорту країни). Перше місце в хімічній промисловості займає видобуток сировини, виготовлення мінеральних добрив та полімерних матеріалів.

В Україні виробляють різноманітні види добрив: азотні, калійні, фосфорні, комбіновані. Наша країна експортує мінеральні добрива в 70 країн світу. У їх виготовленні Україна утримує третє місце в Європі після Німеччини – 8,7 млн. т і Росії та п'яте місце в світі (окрім названих країн, США – 20 млн. т і Китаю – 18 млн. т).

Хімічний комплекс держави включає понад 200 підприємств і об'єднань даної галузі, в яких зайнято понад 450 тис. чол. Зведення нових та розширення функціонуючих підприємств дасть змогу створити більше робочих місць.

За роки незалежності нашої держави в хімічному комплексі виникло чимало важливих перешкод, які потребують рішення. Головними завданнями слід вважати збереження та відродження застарілих підприємств хімічної галузі.

При будівництві нових підприємств виникають проблеми з приводу їх місця розташування, на що впливають наступні фактори:

1. Сировинний фактор є головним для підприємств хімічної галузі. Елемент сировини становить від 50 до 80% усієї вартості готової продукції.

2. Водопостачальний фактор. Хімічна промисловість застосовує велику кількість води для задоволення технологічних потреб, що зумовлює будівництво підприємств біля водних ресурсів.

3. Паливно-енергетичний фактор. Хімічні виробництва використовують велику кількість теплової і електричної енергії.

4. Споживчий фактор. Цей фактор займає важливе місце для галузей, що виготовляють продукцію, транспортування якої коштує дорожче, ніж доставка сировини на підприємство для її виготовлення.

Більшість підприємств хімічної промисловості знаходяться в трьох районах: Придніпров'ї, Донецькому і Прикарпатті. Значна їх концентрація викликає сильне забруднення навколишніх територій хімічними речовинами.

Однією з головних проблем функціонування та розташування хімічних підприємств є шкідливий вплив на навколишнє середовище та здоров'я населення прилеглих територій. Побудова нових та розширення застарілих підприємств призводить до руйнування природних ландшафтів, забруднення ґрунтів та вод, забруднення атмосферного повітря. Відродження та використання нових технологій у промисловості дасть спромогу локалізувати її негативний вплив на природні умови та здоров'я населення країни.

Застосування безвідходних технологій розширить територіальні можливості зведення нових підприємств та впровадження енергозберігаючих технологій також допоможе розширенню асортименту та поліпшенню якості хімічної продукції для задоволення потреб пріоритетних напрямків інноваційного розвитку, забезпечення продовольчої безпеки держави, подальше збільшення частки продукції виробництва у внутрішньому споживанні до 50 -55%.

Функціонуючим підприємствам необхідно провести реконструкцію, модернізацію технічної бази, збільшення частки механізації та автоматизації технологічних процесів. Впровадження сучасних технологій виробництва дозволить випускати якіснішу продукцію і виробляти нові матеріали, дасть змогу підвищити ступінь національної конкурентоспроможності, темпи зростання економіки та добробуту країни. Нові технології дозволять підняти хімічні виробництва на сучасний науково-технологічний рівень, властивий економіці розвинених країн.

Висновки. Хімічний комплекс займає не останню позицію в структурі сучасної економіки. Будова хімічного комплексу багатоскладова. До його будови входить велика кількість галузей, що застосовують різновиди сировини, виготовляють широкий спектр товару.

У цілому, в хімічному комплексі є значний потенціал, Україна має потужні резерви майже всіх видів хімічних ресурсів: нафти, вугілля,

природного газу, сірки, карбонатної сировини тощо. Для поліпшення становища потрібне грошове фінансування, значні організаційні заходи та впровадження нових технологій у сферу виробництва.

Список використаних джерел

1. Дорогунцов С., Заяць Т. А., Бандур С. І. Розміщення продуктивних сил України: Навч.-метод. посіб. для самост. вивчення дисципліни / Київський національний економічний ун-т – К. : КНЕУ, 2000. – 363с.
2. Жук М. Розміщення продуктивних сил і економіка регіонів України: Підручник/ Микола Жук, Володимир Круль,; Чернівецький націон. ун-т ім. Юрія Федьковича . – К.: Кондор, 2004. – 293 с.
3. Чернюк Л. Розміщення продуктивних сил України: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів/ Людмила Чернюк, Дмитро Клиновий,. – К.: ЦУЛ, 2002. – 440 с.
4. Розвиток та розміщення хімічної промисловості України [Електронне джерело]. – Режим доступу: <http://ua.textreferat.com/referat-9467-2.html>
5. Шубін А. А. Хімічна промисловість України: економічні трансформації та перспективи: монографія / А. А. Шубін.-Донецьк: Донецький Національний Університет, 2010. -628 с.
6. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>. 4. Офіційний сайт Міністерства промислової політики України Режим доступу: <http://industry.kmu.gov.ua>

Тюленева Ю.В.

к.э.н., доцент КПИ им. Игоря Сикорского

Андриенко М.А.

ХТФ, КПИ им. Игоря Сикорского

РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ ХИМИЧЕСКОГО КОМПЛЕКСА В ЭКОНОМИКЕ УКРАИНЫ

Статья исследует место химического комплекса в экономике Украины. Химическая промышленность государства является сложной структурой, которая включает в себя разные виды химической деятельности, такие как горно-химическая, основной химии и органического синтеза. Данная область является отличной от других, возможностью создавать материалы с новыми свойствами, что необходимо в различных сферах промышленности страны. Химическая индустрия является одной из трех ветвей, которые определяют уровень экономического развития страны. За годы независимости нашего государства в химическом комплексе возникло немало важных проблем, требующих решения. Развитие химической промышленности Украины в рыночных отношениях в значительной частью зависит от экологических проблем. Степень развития химической промышленности в различных странах является весомым свидетельством индустриального подъема и экономической самостоятельности. Украина имеет значительные и мощные средства для прогресса химической промышленности. Проведен

Проблеми та перспективи розвитку національної економіки
*анализ деятельности предприятий химической промышленности.
Предложены направления для преодоления выявленных проблем*

Ключевые слова: химический комплекс; развитие; научно-технический прогресс.

Tyuleneva J.

*PhD of Economic sciences, associate professor Igor Sikorsky Kyiv
Polytechnic Institute*

Andriienko.M

CTF, Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute

THE ROLE AND IMPORTANCE OF CHEMICAL INDUSTRY IN THE ECONOMY OF UKRAINE

The article explores the place of chemical industry in the economy of Ukraine. Chemical industry is a complex state structure, which includes mining and chemical industry, industry of basic chemistry and organic synthesis. The industry is different from others the ability to create materials with new properties is needed in different areas of industry. The chemical industry is one of three areas that determine the level of economic development. The analysis of the chemical industry. Since independence our country in the chemical sector came many important barriers that need solutions. The development of the chemical industry for Ukraine market economy most dependent on environmental issues Directions to overcome the problems identified. The development of the chemical industry in different countries is an important evidence of industrial growth and economic independence.

Keywords: chemical complex; development; the chemical industry; scientific and technological progress.

Тюленєва Ю.В.

julia.v.tul@gmail.com

Андрієнко М.А.

08_mary@ukr.net